

Михаил Чехов

ЗА ТЕХНИКАТА НА АКТЬОРСКАТА ИГРА

София, 2019

MICHAEL СНЕКНОВ

ON THE TECHNIQUE OF ACTING

Copyright © 1991 by Mala Powers. All rights reserved.

Published by arrangement with HarperCollins Publishers

© Издателство „Изток-Запад“, 2019

Всички права запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде размножавана или предавана по какъвто и да било начин без изричното съгласие на издателство „Изток-Запад“.

© Людмила Андреева, превод, 2019

© Деница Трифонова, художествено оформление на корицата, 2019

ISBN 978-619-01-0396-7

МИХАИЛ
ЧЕХОВ

ЗА ТЕХНИКАТА НА АКТЬОРСКАТА ИГРА

Превод от английски
Людмила Андреева

СЪДЪРЖАНИЕ

Благодарности	7
Въведение (<i>Мел Гордън</i>)	9
Чеховата диаграма за вдъхновена актьорска игра <i>Предговор от Мала Пауърс</i>	37
1. Въображение и внимание	47
2. Висшият Аз	61
3. Обективна атмосфера и индивидуални чувства	71
4. Тялото на актьора	87
5. Психологическият жест	103
6. Въплъщаване на образа и на характера	155
7. От текста към репетиционната зала	167
8. Композиция на изпълнението	189
9. Четири етапа на творческия процес	207
С Михаил Чехов в Холивуд <i>Послеслов от Мала Пауърс</i>	219
Показалец	233

БЛАГОДАРНОСТИ

Написаното от Михаил Чехов и неговата техника на актьора са запазени и до днес благодарение на изключителните усилия, самоотверженост и отдаденост на неговите последователи и ученици. Бихме искали да изразим специални благодарности на:

- ♦ Беатрис Стрейт, която заедно с Дороти и Ленард Елмхърст осигури мечтаното кътче с идеални творчески условия, центъра „Дартингтън Хол Тръст“ край едноименния град в Южен Девън, Англия, а по-късно и в Риджфийлд, Кънектикът, където Михаил Чехов разполага със свободата да експериментира, да обучава и да ръководи, както и да прецизира идеите си за техниката на актьора, а после да ги преподава и да ги дооформя в писмен вид, за да стигнат и до бъдещите поколения актьори.
- ♦ Диърдри Хърст-Дюпре, и то не само за безценната помощ, оказана на Чехов при подготовката на оригиналния ръкопис на тази книга, но и за дългите години вярна и всеотдайна работа по стенографирането и транскрибирането на Чеховите идеи и думи.
- ♦ Д-р Жоржет Бонер, чиито подкрепа, насърчение, разбиране и проницателност бяха огромна помощ за Чехов на по-ранните етапи от формулирането на неговия Метод.
- ♦ Георгий Жданов, който споделяше с Чехов работата, вълненията и радостта около „Чехов Тиътър“ (или „Чехов Плеийърс“) и който в качеството си на преподавател и режисьор

- не само сътрудничи, но и участва в многобройните педагогически експерименти с представените в тази книга принципи.
- ♦ Хърд Хетфийлд и Пол Маршал Алан за литературния им опит и практически принос към окончателния вариант на Чеховия ръкопис.
  - ♦ Покойната Ксения Цилер-Чехова, която има огромен принос за съставянето на тази книга, както и в живота на самия Михаил Чехов с несравнимите си търпение, отзивчивост и обич.

*Мел Гордън
Мала Пауърс*

ВЪВЕДЕНИЕ

Михаил Чехов е един от най-удивителните актьори и учители на XX в. От професионалния си дебют през 1913 г. в експерименталната Първа студия на Московския художествен театър (МХТ) до смъртта си в Холивуд 42 години по-късно Чехов наелектризира публиката – руска, френска, немска и англоговоряща, която често го причаква с трескаво нетърпение пред гримьорната или зад кулисите. На по-ранните етапи от кариерата му критиците, които дотогава не са виждали подобна смайваща комбинация от дълбок емоционален реализъм и гротескова фантазия, често се питат дали онова, което той прави на сцената, е действително „актьорска игра“. Сякаш героите от страниците на Шекспир, Гогол, Дикенс, Достоевски и Стриндберг по някакъв мистериозен начин са се пренесли в земния ни свят и мигновено взаимодействат с другите изпълнители, които до тях изглеждат сковани и нелепо театрални.

Михаил Чехов има и необикновената способност да вълнува и да вдъхновява някои от най-великите сценични и филмови дейци в Европа и Америка, от знаменити режисьори като Евгений Вахтангов и Макс Райнхард до утвърдени бродуейски и холивудски актьори като Стела Адлър и Грегъри Пек. Мерилин Монро го определя като най-могъщото духовно влияние в живота ѝ (след Ейбрахам Линкълн). Юл Бринър признава, че Чехов е отворил пред него „всички двери на театралното изкуство“ още в първите годините на неговото обучение. През 20-те и 30-те години на XX в. Константин Станиславски често нарича Чехов

(който вече отправя радикални предизвикателства към неговата Система) „моя най-блестящ ученик“.

Подобно на много други руски артисти, съзрели през 20-те години, животът на Михаил Чехов е белязан от промени и обрати. Племенник на писателя и драматурга Антон Павлович Чехов, той е принуден да се бори с обвиненията в непотизъм, отправяни му в театралните среди, но и с хроничния алкохолизъм, наследен от баща му Александър – философ и неуспял изобретател. Роден в Санкт Петербург на 16 август 1891 г., Михаил Александрович още в детството си показва буен и страстен темперамент. Поощряван от бавачката си (местна селянка) в семейната вила, малкият Чехов се впуска в най-различни театрални игри и актьорски превъплъщения. Той си спомня ясно този период в автобиографичен откъс от 1944 г.: „Грабвах първата дреха, която ми попаднеше, обличах я и веднага чувствах *кой съм*. Импровизациите бяха сериозни или комични в зависимост от костюма. Каквото и да правех обаче, реакцията на моята бавачка бе винаги една и съща: заливаше се от дълъг цвилещ смях, от който очите ѝ се пълнеха със сълзи.“

През 1907 г. постъпва в драматичната школа „Алексей Суворин“¹ (към Суворинския (Малий) театър), където блясва комедийният му талант. След двугодишно обучение му дават главната роля в пиесата на Алексей Толстой „Цар Фьодор Иванович“. Трупата изиграва специално представление пред императора. Зад кулисите младият Михаил е представен на самодържеца, който се сеща само за един „скудоумен“ въпрос: как е закрепен изкуственият нос на актьора. Настъпва конфузна тишина, а на всичкото отгоре Чехов неволно изцапва царската ръкавица. По думите му същата нощ няколко души, независимо един от друг, закопняват за покушение срещу Николай II.

---

¹ Алексей Суворин (1834–1912) – журналист, писател, драматург, издател; издава вестник „Ново време“, съчиненията на А. Чехов и др., създава и ръководи петербургския „Малий театър“ (1895–1915). – Б.р.